DATGANIAD AMGYLCHEDDOL CYNGOR CAERDYDD
EBRILL 2020 - MAWRTH 2021

1 Natur a Graddfa Gweithgareddau'r Cyngor

Cyngor Caerdydd yw'r Awdurdod Unedol dros Gaerdydd yn ne-ddwyrain Cymru Mae'r Cyngor yn gyflogwr mawr yng Nghaerdydd ac yn y ddinas-ranbarth ehangach, gyda gweithlu o tua 11,460 o weithwyr cyfwerth ag amser llawn (Mawrth 2021) yn gweithredu o dros 130 o safleoedd ledled Caerdydd, ynghyd ag ysgolion. Mae'r Cyngor yn darparu ystod eang o wasanaethau a chyfleusterau i boblogaeth o tua 369,202 o bobl (canol 2020).

2 Blaenoriaethau Amgylcheddol

2.1 Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd

Mae'r Cyngor wedi'i achredu i Lefel 3 Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd. System Rheoli Amgylcheddol (EMS) yw hon sydd wedi'i chynllunio i helpu sefydliadau i wella eu perfformiad amgylcheddol o fewn fframwaith ffurfiol.

Mae gan y Safon 5 lefel gyda lefel 1 yn ei gwneud yn ofynnol i sefydliad amlinellu ei ymrwymiad i reolaeth amgylcheddol. Mae angen ymrwymiad sefydliadol ychwanegol ar gyfer symud ymlaen drwy'r lefelau, gyda Lefel 5 yn cyfateb yn fras i Safon Ryngwladol ISO 14001 neu safon Ewropeaidd EMAS. Cyflawnodd y Cyngor gofrestriad corfforaethol i Lefel 3 y Ddraig Werdd ym mis Mai 2012, yn dilyn cyflawni cofrestriad i Lefel 2 yn 2008 a Lefel 1 yn 2006.

Mae achrediad i Lefel 3 yn canolbwyntio ar reolaeth amgylcheddol ymarferol ac yn gofyn i sefydliad ddangos sut mae'n gweithredu i reoli a lleihau'r effeithiau ar yr amgylchedd. Mae'r prif feysydd perfformiad amgylchedd y mae'r Cyngor yn gweithio'n barhaus i'w gwella yn cynnwys:

- sut mae'n defnyddio ynni a dŵr,
- trafnidiaeth fflyd,
- teithio staff,
- gwastraff a
- chydymffurfio â deddfwriaeth amgylcheddol.

Ceir tystiolaeth o'r gwaith hwn yn flynyddol yn y Datganiad Amgylcheddol sy'n disgrifio natur a graddfa gweithgareddau mewnol y sefydliad, ei flaenoriaethau a'i berfformiad amgylcheddol presennol, a'i allyriadau CO_2 e.

2.2 Amcanion Amgylcheddol

Mae'r Cyngor yn cydnabod ei rôl a'i gyfrifoldeb dros ddiogelu a gwella'r amgylchedd ac wrth helpu i ddatblygu gweledigaeth Caerdydd Un Blaned Caerdydd fel sefydliad a dinas carbon niwtral. Mae'r Cyngor yn deall bod ganddi rôl sef arwain trwy esiampl a helpu i gyflawni gwelliannau amgylcheddol, yn y sefydliad ac ar draws Caerdydd trwy ddarparu gwasanaethau, gweithio mewn partneriaeth a chydweithio. Mae'r Cyngor wrthi'n cyflwyno cam cychwynnol Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, ac mae cofrestru i safon y Ddraig Werdd yn ategu'r nodau llesiant cenedlaethol a'r 5 Dull o Weithio sy'n rhan ohono.

Yn 2020/21, ymrwymodd y Cyngor i'r canlynol:

1. Cynnal cofrestriad corfforaethol i safon amgylcheddol y Ddraig Werdd Lefel 3 a chynnal grŵp bach o safleoedd ar Lefel 4 y Ddraig Werdd.
2. Gostwng faint o ynni (CO_2 e) a ddefnyddir ganddo yn adeiladau Cyngor a goleuadau stryd gan 3%.
3. Cynyddu faint o ddŵr a ddefnyddir ganddo mewn adeiladau craidd *(wedi'i ffitio â darlleniad mesurydd awtomatig)* gan 0%.
4. Rhaid i holl adeiladau'r Cyngor gael casgliad ailgylchu cymysg sych a chasgliad bwyd pan fo'n briodol.
5. Rhaid i adeiladau'r Cyngor gyflawni canran ailgylchu yn unol â thargedau Llywodraeth Cymru tuag at Ddyfodol Diwastraff (70% erbyn 2025) - yn seiliedig ar ffigurau casglu 2018/19 a nifer y safleoedd sy'n gweithredu ar draws yr ystâd.
6. Hyrwyddo beicio a cherdded a dulliau teithio cynaliadwy eraill i staff.
7. Gostyngiad allyriadau fflyd $CO_{2\,e}$ gan 3%.
8. Gwneud y mwyaf o fuddion cymunedol ar gontractau caffael mwy o werth.
9. Ymgorffori egwyddorion cynaliadwyedd ym mhrif gontractau'r Cyngor.
10. Codi ymwybyddiaeth am fioamrywiaeth ymhlith staff a gwella bioamrywiaeth ar safleoedd y Cyngor.

Tabl 1 – Dangosydd o'r prif dargedau o un flwyddyn i'r llall dros y 4 blynedd diwethaf

	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Gostwng faint o ynni (CO_2 e) a ddefnyddir yn adeiladau Cyngor a goleuadau stryd	-31.3%	-33.5%	-8.4%	-19%
Lleihau'r faint o ddŵr a ddefnyddir yn adeiladau craidd y Cyngor	+2.8%	0%	+3.8%	-53%
Lleihau capasiti gwastraff cyffredinol ledled safleoedd cynghorau	-1.6%	0%	+5.3%	+5.3%
Cynyddu capasiti ailgylchu ledled safleoedd cynghorau	+0.8%	0%	+2.0%	+0.6%
Cynyddu capasiti gwastraff bwyd ledled safleoedd y Cyngor	+1.8%	+0.1%	-1.4%	-5.7%
Lleihau allyriadau CO_2 e y fflyd	+4.6%	-6.3%	-0.1%	-5.5%

3. Perfformiad yn erbyn Amcanion a Thargedau

3.1 Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd

Cynhaliodd y Cyngor gofrestriad corfforaethol i Lefel 3 y Ddraig Werdd ym mis Rhagfyr 2020. Roedd y safleoedd canlynol yn cynnal cofrestriad i Lefel 4:

- Amlosgfa a Mynwent Draenen Pen-y-graig
- Canolfan Addysg Awyr Agored Storey Arms
- Swyddfeydd Canolfan Addysg Parc Bute.

3.2 Gostyngiad o 3% mewn CO_2e ar ddefnydd ynni'r llynedd yn adeiladau'r Cyngor / goleuadau stryd

Cafwyd gostyngiad sylweddol o 19% mewn CO_2e yn 2020/21. Mae hyn yn bennaf oherwydd y gostyngiad sylweddol yn y defnydd yn eiddo'r Cyngor ar ôl i bolisi gwaith cartref gael ei fabwysiadu'n gyflym o ganlyniad i bandemig COVID 19. Gyda'r mwyafrif helaeth o'r gweithlu'n gweithio gartref, nid oedd yn ofynnol i eiddo'r cyngor gael ei wresogi, ei oleuo ac ati ac felly defnyddiwyd llawer llai o ynni nag a ragwelwyd mewn blwyddyn gyfartalog. Parhaodd y polisi hwn ar gyfer y flwyddyn ariannol gyfan ac mae'n parhau yn 2021/22. Wrth symud ymlaen, mae'r Amgylchedd Adeiledig yn un o ffrydiau gwaith allweddol Strategaeth Caerdydd Un Blaned y Cyngor, a bydd angen cynyddu mesurau lleihau carbon a gwrthbwyso yn sylweddol.

3.3 Cynnydd o 0% yn faint o ddŵr a ddefnyddir mewn adeiladau craidd

Gostyngodd y defnydd o ddŵr dros 50%, ond mae hyn oherwydd bod nifer sylweddol is o staff yn y swyddfeydd craidd oherwydd Covid.

Safleoedd o fewn yr amcan corfforaethol: Neuadd y Ddinas a Neuadd y Sir

3.4 Mae'n rhaid i holl adeiladau'r Cyngor gael casgliad ailgylchu cymysg sych a chasgliad bwyd pan fo'n briodol.

Roedd llai o feddiannaeth yn eiddo'r Cyngor ar ôl i bolisi gwaith cartref gael ei fabwysiadu'n gyflym o ganlyniad i bandemig COVID 19, ac er bod hyn wedi cael effaith ar gasgliadau a gweithrediadau gwastraff, ni ddylai hyn fod wedi effeithio ar y capasiti ar gyfer ailgylchu a gwastraff bwyd.

Yn ystod y flwyddyn, roedd y capasiti ar gyfer gwastraff yn amrywio ac mae'r data'n dangos cynnydd cyffredinol mewn capasiti gwastraff gweddilliol o 5.34% a gostyngiad o 5.73% mewn gwastraff bwyd, gyda dim ond cynnydd o 0.6% mewn capasiti ailgylchu.
Mae'n ymddangos bod tuedd barhaus i gynyddu capasiti gwastraff sy'n dynodi cynnydd mewn cynhyrchu gwastraff yn adeiladau'r Cyngor, ac felly argymhellir bod

holl adeiladau'r Cyngor yn canolbwyntio ar leihau eu gwastraff yn codi, cynyddu ailgylchu / ailddefnyddio a symud oddi wrth gynhyrchion untro.

Yn ogystal, disgwylir i Lywodraeth Cymru gyflwyno deddfwriaeth newydd yn 2022 (dyddiad sydd eto i'w gadarnhau) a fydd yn creu gofyniad cyfreithiol i bob adeilad dibreswyl wahanu eu gwastraff a'u hailgylchu'n ddeunyddiau ar wahân. Nod y ddeddfwriaeth hon yw helpu Cymru i greu Economi Gylchol gyda chyfradd ailgylchu o 70% erbyn 2025, ac mae Cyngor Caerdydd yn cefnogi'r nod hwn. Oherwydd y newid hwn, rydym yn rhagweld cynnydd mewn casgliadau ailgylchu a gwastraff bwyd ym mhob un o adeiladau'r Cyngor yn ystod y blynyddoedd nesaf.

	2018/19	**%** Cyfanswm	**2019/20**	**%** Cyfanswm	**2020/21**	**%** Cyfanswm	**Canlyniadau +/- litr**	**% y newid 2019/20 i 2020/21**
Capasiti Gwastraff Gweddilliol fesul wythnos (litrau)	351,008	54	369,530	54.88	389,276	56.19	+19,746	+5.34
Capasiti Ailgylchu fesul wythnos (litrau)	267,602	41.17	272,828	40.52	274,365	39.60	+1,537	+0.56
Capasiti Biniau Bwyd fesul wythnos (litrau)	31,418	4.83	30,965	4.6	29,192	4.21	-1,773	-5.73
Cyfanswm Capasiti fesul wythnos (litrau)	650,029	100	673,323	100	692,835	100	+19,512	+2.90

3.5 Mae'n rhaid i adeiladau'r Cyngor gyflawni canran ailgylchu sy'n unol â thargedau Llywodraeth Cymru tuag at Ddyfodol Diwastraff (64% erbyn 2020).

Mae'r data yn Adran 3.4 yn rhoi syniad o gyfraddau ailgylchu ar gyfer adeiladau'r Cyngor yn ystod 2020-21. Fodd bynnag, gan fod hyn yn seiliedig ar gapasiti gwastraff, nid yw'n adlewyrchiad cywir oherwydd yr aflonyddwch a achoswyd gan bandemig COVID 19.

Yn 2020-21 caewyd llawer o adeiladau'r Cyngor, neu'n gweithredu gyda staff sgerbwd am hanner y flwyddyn neu fwy, a chafodd hyn effaith fawr ar y casgliadau gwastraff o'r safleoedd hyn. Roedd 72% yn llai o wastraff yn cael ei gasglu, o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Ar gyfartaledd, arweiniodd hyn at ostyngiad o 77% yng nghyfanswm y casgliadau ailgylchu a gwastraff bwyd a gostyngiad o 78% yng nghyfanswm y casgliadau gwastraff cyffredinol. Gydag amcangyfrif o gyfradd

ailgylchu o 35%, nid oedd adeiladau'r Cyngor yn cyrraedd y targed ailgylchu o 64% ar gyfer 2020/21.

Bydd y ddeddfwriaeth newydd y cyfeirir ati yn 3.4 yn arwain at holl adeiladau'r Cyngor sydd angen newid y ffordd y maent yn storio ac yn cyflwyno eu hailgylchu, a byddant yn mynnu cynwysyddion ar wahân ar gyfer metel/plastig, cerdyn/papur, gwydr a bwyd.

Mae treialon gwahanu ailgylchu eisoes wedi dechrau yn Neuadd y Sir. Nod y treial yw nodi'r ffordd orau o gefnogi adeiladau'r Cyngor i fodloni'r gofynion cyfreithiol newydd hyn. Dechreuodd y treial ar 14 Mehefin 2021, ac os bydd yn llwyddiannus, bydd yn cael ei gyflwyno i holl adeiladau'r Cyngor cyn y ddeddfwriaeth newydd.

Yn seiliedig ar amcangyfrifon	**2020/21**	**%** Cyfanswm
Gwastraff Gweddilliol a Gasglwyd fesul wythnos (litrau)	122,277	64.53
Ailgylchu a Gasglwyd fesul wythnos (litrau)	60,322	31.84
Gwastraff Bwyd Wedi'i Gasglu fesul wythnos (litrau)	6,878	3.63
Cyfanswm Capasiti fesul wythnos (litrau)	189,477	100

3.6 Hyrwyddo beicio a cherdded a dulliau teithio cynaliadwy eraill i staff

Mae cynllun 'Beicio i'r Gwaith a hyfforddiant beicio am ddim ar gael i weithwyr y Cyngor. Mae gwybodaeth am deithio llesol hefyd ar gael. Mae Cyngor Caerdydd wedi cofrestru i'r 'Siarter Teithio Iach' sy'n nodi ymrwymiadau i gefnogi teithio iach.

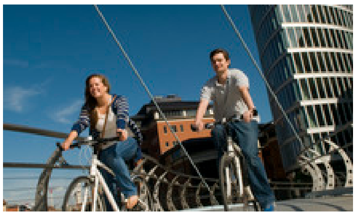

O ganlyniad i'r newidiadau cyflym i batrymau gwaith sy'n deillio o ofynion a chyfyngiadau sy'n gysylltiedig â Covid, mae teithiau cymudo wedi newid yn sylweddol, gyda chyfran sylweddol o staff y Cyngor wedi bod yn gweithio gartref drwy gydol y pandemig. Mae gwaith ar y gweill i fapio newidiadau tymor hwy i ffyrdd o weithio, a fydd yn llywio'r ffordd orau o deithio'n egnïol a chynaliadwy barhau i gael ei hyrwyddo i staff yn y dyfodol.

3.7 Gostyngiad o 3% yn yr allyriadau fflyd CO_2 e yn seiliedig ar allyriadau 2019/20

Mae'r allyriadau CO_2 e o gerbydau fflyd y Cyngor yn 2020/21 (heb gynnwys milltiroedd staff mewn cerbydau eu hunain) yn unol â'r defnydd llai o danwydd, a gellir neilltuo gostyngiad o 5.5% ar draws fflyd gyfan y Cyngor i'r defnydd llai o gerbydau unigol sy'n effaith uniongyrchol pandemig COVID-19. Bydd cyflwyno cerbydau E-fflyd 2021/22 yn helpu i leihau allyriadau CO_2 e y fflyd yn barhaus.

3.8 Gwneud y mwyaf o fuddion cymunedol ar gontractau caffael mwy o werth.

Mae Polisi Caffael Cymdeithasol-Gyfrifol y Cyngor yn nodi sut y mae'r Cyngor yn bwriadu manteisio i'r eithaf ar y manteision cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol a ddarperir i gymunedau drwy ei wariant caffael blynyddol o £482 miliwn. Mae'r polisi wedi'i lywio gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r dyfodol a pholisïau cenedlaethol eraill. Bydd y Polisi'n cael ei ddiweddaru ddiwedd 2021 a bydd lleihau ôl troed carbon y Cyngor a hyrwyddo adrannau'r economi sylfaenol yn cael ei gryfhau.

Er mwyn manteisio i'r eithaf ar y manteision cymunedol a ddarperir drwy gontractau'r Cyngor, dechreuodd y Cyngor gyflwyno'r defnydd o 'Fframwaith Mesur Gwerth Cymdeithasol Themâu, Canlyniadau a Mesurau Cymru (ThCM)' a'r Porth Gwerth Cymdeithasol o haf 2020. Mae mesurau ThCM Cymru wedi'u strwythuro o amgylch Themâu Lles y Cyngor ac yn darparu gwerthoedd ariannol dirprwyol yn erbyn pob un sy'n cefnogi asesiad gwrthrychol o 'gynnig' gwerth cymdeithasol tendrwyr. Bydd cyflwyno ThCM Cymru yn parhau yn 2021/22 a bydd effaith deunydd Covid/Brexit a chostau llafur yn cael ei fonitro i weld sut mae hyn yn effeithio ar gynnig gwerth cymdeithasol tendrwyr.

3.9 Ymgorffori egwyddorion cynaliadwyedd ym mhrif gontractau'r Cyngor.
Fel y Cyngor Cyflog Byw achrededig hwyaf yng Nghymru a'r sefydliad sector cyhoeddus cyntaf i ymuno â'r Cod Ymarfer: Cyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi mae gan y cyngor ymrwymiad clir i gaffael moesegol. Yn nhermau'r Cyflog Byw 'gwirioneddol' ym mis Tachwedd 2019 cydnabuwyd Caerdydd fel ail Ddinas Cyflog Byw y DU. Mae'r Cyngor a'r partneriaid yn gweithio gyda'i gilydd i ddarparu cynllun gweithredu 3 blynedd uchelgeisiol gyda'r nod o gynyddu nifer y cyflogwyr Cyflog Byw achrededig a chyflogeion yng Nghaerdydd. Mae'r Cyngor yn annog sefydliadau eraill i ddod yn gyflogwyr Cyflog Byw achrededig trwy fecanweithiau fel ein Cynllun Cymorth Achredu'r Cyflog Byw ar gyfer BBaChau ac yn annog tendrwyr i gael eu hachredu. Rydym wedi cynyddu nifer y cyflogwyr Cyflog Byw achrededig yng Nghaerdydd o 46 ym mis Mai 2017 i 138 ym mis Mai 2021 gyda dros 8,000 o bobl yn derbyn cynnydd cyflog i'r Cyflog Byw go iawn a bron i 60,000 o bobl yn gweithio i gyflogwr Cyflog Byw achrededig yng Nghaerdydd. Mae'r Cyngor hefyd wedi cefnogi sefydlu gwefan https://cyflogbyw.cymru/.

Mae Datganiad Caethwasiaeth Fodern y Cyngor yn cael ei gyhoeddi'n flynyddol ym mis Ebrill ac yn nodi'r hyn y mae'r Cyngor yn ei wneud, a bydd yn ei wneud, er mwyn mynd i'r afael â chaethwasiaeth fodern yng Nghaerdydd. Mae bron i 3,000 o staff wedi cwblhau rhaglen hyfforddi lwyddiannus.

Gweithiodd y Tîm Caffael gyda WRAP Cymru yn 2020/21 i ddadansoddi gwariant caffael a nodi cyfleoedd i gau dolenni deunydd a chynnyrch drwy ailgylchu ac ailddefnyddio. Cyflwynwyd rhaglen hyfforddiant caffael cylchol WRAP ddiwedd 2020 i'r Tîm Caffael a'r staff allweddol sy'n ymwneud â'r broses gaffael. Byddwn yn ceisio parhau i weithio gyda WRAP yn 2021/22. Bydd caffael cylchol yn rhan annatod o Strategaeth Gaffael Cymdeithasol-Gyfrifol Newydd y Cyngor yn 2021 a bydd hefyd yn cysylltu'n gryf â Strategaeth Caerdydd Un Blaned.

3.10 Codi ymwybyddiaeth am fioamrywiaeth ymhlith staff a gwella bioamrywiaeth ar safleoedd y Cyngor.

Mae gwasanaeth Ceidwaid Cyngor Caerdydd wedi parhau i weithio gyda phartneriaid i ddiogelu a gwella bioamrywiaeth ledled y Ddinas. Oherwydd cyfyngiadau pandemig COVID 19 mae gwaith gwirfoddolwyr ymarferol wedi'i ohirio drwy gydol y flwyddyn, ond mae'r tîm wedi parhau i gefnogi'r rhwydwaith o ffrindiau a grwpiau gwirfoddol drwy ohebiaeth a chyfarfodydd rhithwir.

Oherwydd cyfyngiadau pandemig COVID 19, cafodd prosiect partneriaeth 'Rhoi Cartref i Natur' gyda'r RSPB a Buglife ei adolygu a'i adnewyddu er mwyn galluogi mwy o ymgysylltu â'r gymuned ar-lein.

Mae cynlluniau ar y gweill i ddatblygu Fferm y Fforest fel hyb i wirfoddolwyr. Mae prosiect 'Dim colled net' Network Rail ar gyfer Fferm y Fforest wedi parhau, gan alluogi amrywiaeth o brosiectau rheoli ac adfer cynefinoedd ar draws y safle. Mae gweithdai i ddatblygu sgiliau gwirfoddolwyr i helpu gyda gwaith arolygu ar gyfer y prosiect ac yn ehangach wedi'u gohirio tan 2021/2022 oherwydd cyfyngiadau pandemig COVID 19.

Mae Partneriaeth Natur Leol Caerdydd yn parhau i weithio gydag Awdurdodau Lleol a Pharciau Cenedlaethol ledled Cymru drwy brosiect Partneriaeth Natur Leol Cymru a ariennir gan Lywodraeth Cymru, gan rannu syniadau ac arfer gorau ar gyfer gwella bioamrywiaeth a nodi cyfleoedd ar gyfer prosiectau trawsffiniol i wella cysylltedd cynefinoedd a rhywogaethau a chynyddu gwytnwch ecosystemau.

Darparwyd cyllid ychwanegol ar gyfer prosiect 'waliau gwyrdd' ac offer i wella'r ffordd y rheolir glaswelltir ar gyfer peillwyr drwy gynllun 'Lleoedd Lleol ar gyfer Natur' Llywodraeth Cymru eleni. Gweithredwyd y prosiectau hyn mewn partneriaeth ag Ymddiriedolaeth Bywyd Gwyllt De a Gorllewin Cymru.

Mae’r Cyngor wedi cyhoeddi ei adroddiad Dyletswydd Bioamrywiaeth a Gwydnwch Ecosystemau (BRED) yn unol ag Adran 6 Deddf yr Amgylchedd (Cymru) ac mae’n gweithio i godi ymwybyddiaeth drawsadrannol o rwymedigaethau bioamrywiaeth y Cyngor.

3.11 Offer technoleg gwybodaeth a chyfathrebu (TGCh)

Polisi offer TGCh y Cyngor yw sicrhau bod offer TGCh yn cael ei ddefnyddio cyhyd ag sy’n bosibl heb ddyddiad “diwedd oes” awtomatig. Penodir offer TGCh corfforaethol am oes gwasanaeth hir a chaiff ei brynu gyda gwarant gwneuthurwr 4 blynedd. Caiff ei ddefnyddio hyd nes ei fod naill ai’n methu y tu allan i warant ac mae y tu hwnt i gael ei drwsio’n ddarbodus, neu tan na chaiff ei gefnogi bellach gan ddiweddariadau meddalwedd gwneuthurwyr.

Bellach mae pob cyfrifiadur a gliniadur newydd yn cael eu penodi gyda disgiau cyflwr solet er mwyn mwy o ddibynadwyedd, gan nad oes unrhyw rannau sy’n symud bellach nid oes unrhyw beth i dreulio ac maent yn fwy gwydn yn erbyn niwed o gael eu bwrw. Caiff offer sy’n cael ei adnewyddu oherwydd gofynion perfformiad defnyddwyr ei gadw

i gael ei ailddyrannu i ddefnyddwyr eraill yn y Cyngor sydd â gofynion perfformiad is o bosibl.

Pan gaiff offer ei asesu fel “diwedd oes” caiff ei gasglu gan gwmni gwaredu asedau technoleg gwybodaeth achrededig sy’n cydymffurfio â WEEE (Gwastraff o Gyfarpar Trydanol ac Electronig), a ddewiswyd oherwydd ei allu i ddileu/glanhau data drwy ddull achrededig i safonau’r llywodraeth. Mae’r cwmni hwn hefyd yn trwsio ac yn ailwampio offer lle y bo’n bosib i’w ddefnyddio’n barhaus. Caiff unrhyw beth na allant ei ailwampio ei dorri lawr i’w wahanol gydrannau fel plastig, metel, byrddau cylched, batris a’u trosglwyddo i gwmnïau sy’n arbenigo mewn ailgylchu’r cynhyrchion hynny a thrwy hynny’n lleihau’r hyn a fyddai’n mynd i safleoedd tirlenwi.

Oherwydd cyfyngiadau'r coronafeirws, yn ystod y flwyddyn Ebrill 2020 – Mawrth 2021, nid oes unrhyw offer wedi'i anfon i'w ailgylchu. Mae hyn oherwydd y cyfyngiadau cloi ac mae angen defnyddio'r galw am offer ychwanegol gartref.

Gyda'r disgwyl y bydd y Cyngor yn symud tuag at weithio ystwyth, disgwylir y bydd pryniannau yn y dyfodol yn blaenoriaethu gliniaduron y gellir eu defnyddio gartref ac yn y swyddfa a allai arwain at ostyngiad yn nifer yr unedau a gefnogir.

Ar hyn o bryd, mae ysgolion Caerdydd yn gyfrifol am waredu eu hoffer TGCh eu hunain ac yn gwneud eu trefniadau eu hunain er bod llawer yn defnyddio'r un cwmni â TGCh Corfforaethol. O fis Medi 2021, mae 'cytundeb lefel cymorth' cymorth newydd yn cael ei weithredu sy'n golygu y bydd TGCh yn cynorthwyo ysgolion i ailgylchu offer.

3.12 Defnydd papur

Mae Cyngor Caerdydd yn defnyddio'r Cyngor Stiwardiaeth Coedwigoedd a phapur argraffu ailgylchadwy 100% a gymeradwywyd gan yr UE ym mhob un o'r 52 o safleoedd llungopïo Printsmart ar draws swyddfeydd y Cyngor. Mae hyn yn cyfrif am fwyafrif yr holl argraffu mewnol ar draws y Cyngor, ond gwneir rhywfaint o argraffu o hyd ar argraffwyr bwrdd gwaith bach nad oes gennym ffigurau defnydd papur ar eu cyfer. Rhwng mis Ebrill 2020 a mis Mawrth 2021, oherwydd pandemig COVID 19, mae argraffu wedi gostwng tua 50% i 8.5 miliwn o daflenni A4. Mae staff sy'n gweithio gartref yn dod o hyd i ffyrdd eraill o ohebu a gweithio i leihau eu hamser mewn swyddfeydd, sydd wedi cael yr effaith fwyaf ar leihau argraffu.

3.13 Datganiad Argyfwng Hinsawdd

Ar 28 Mawrth 2019 cymeradwyodd Cyngor Caerdydd gynnig i ddatgan Argyfwng Hinsawdd.

Datganodd Llywodraeth Cymru hefyd argyfwng hinsawdd ar 29 Ebrill 2019, y diwrnod ar ôl Llywodraeth yr Alban ac yna Llywodraeth y DU ar 1 Mai. Mae Llywodraeth Cymru eisoes wedi cyhoeddi ei huchelgais i'r sector cyhoeddus yng Nghymru fod yn garbon niwtral erbyn 2030. Mae hyn cyn addewid Llywodraeth y DU i'r DU gyfan fod yn garbon niwtral erbyn 2050.

Mae Uchelgais Prifddinas, gweledigaeth y Cyngor ar gyfer y ddinas, yn ei gwneud yn glir bod ymateb i newid yn yr hinsawdd a sicrhau bod twf y ddinas yn cael ei reoli'n gynaliadwy yn flaenoriaeth.

'Rhaid i dwf fod yn gynaliadwy ac yn wydn. Dyna pam [y byddwn ni] yn rhoi blaenoriaeth i ddulliau teithio cynaliadwy, parhau i ymdrechu i gynyddu cyfraddau ailgylchu, a rhoi camau cadarn ar waith i sicrhau ein bod yn chwarae ein rhan yn y gwaith o fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd.' - Uchelgais Prifddinas

Mae'r Cyngor yn gweithio tuag at fod yn sefydliad a dinas garbon niwtral erbyn 2030. Manylir ar hyn yn Strategaeth Caerdydd Un Blaned, a fydd yn cael ei gyhoeddi yn ystod hydref 2021.

4. Allyriadau Carbon Deuocsid[1]

4.1 Cyfanswm allyriadau CO_2 e

Ffynhonnell	Allyriadau CO_2 (Tunelli $C0_2$ e) 2017/18	Allyriadau CO_2 (Tunelli $C0_2$ e) 2018/19	Allyriadau CO_2 (Tunelli $C0_2$ e) 2019/20	Allyriadau CO_2 (Tunelli $C0_2$ e) 2020/21
Adeiladau/Goleuadau Stryd	13,069	8,685	7,956	6,437
Trafnidiaeth	5,174	4,850	4,844	4,286
Cyfanswm	**18,243**	**13,535**	**12,800**	**10,723**

Cyfanswm yr allyriadau CO_2 e yw'r isaf a gofnodwyd yn ystod y pedair blynedd diwethaf. Er mai pandemig COVID 19 sy'n bennaf oherwydd hyn, gostyngiad yn nifer ystadau a staff y Cyngor a datgarboneiddio'r grid cenedlaethol, ffactor sy'n cyfrannu at hyn yw perfformiad amgylcheddol parhaus y Cyngor i leihau effeithiau andwyol ar ein hamgylchedd. Nodwch nad yw'r ffigurau hyn yn cynnwys ysgolion Caerdydd ac felly nad ydynt yr un fath â'r allyriadau CO_2 e a adroddwyd at ddibenion Sector Cyhoeddus Carbon Niwtral Llywodraeth Cymru.

Ffigur 1 – Cymhariaeth flynyddol cyfanswm CO_2 e

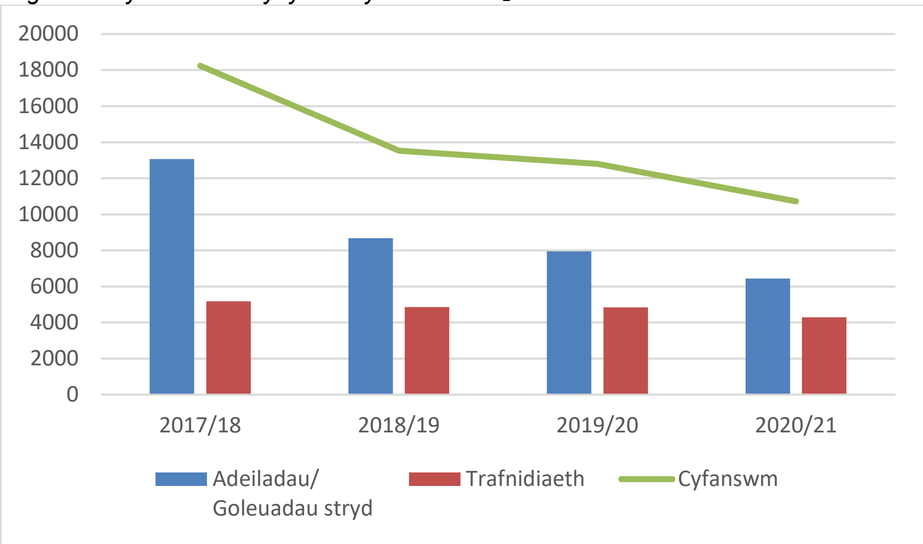

---

[1] Ffactorau trosi Ynni a Nwyon Tŷ Gwydr Newid yn yr Hinsawdd ar gyfer adroddiadau cwmni (2018, 2019, 2020 a 2021). Cyfanswm y ffactorau trosi Nwyon Tŷ Gwydr uniongyrchol a ddefnyddir ar gyfer yr holl allyriadau sy'n seiliedig ar drafnidiaeth.

4.2 Adeiladau/Goleuadau Stryd [1]

	Y maint a ddefnyddiwyd yn 2017/18	Y maint a ddefnyddiwyd 2018/19	Y maint a ddefnyddiwyd 2019/20	Y maint a ddefnyddiwyd 2020/21	Tunelli CO_2 (e) 2017/18	Tunelli CO_2 (e) 2018/19	Tunelli CO_2 (e) 2019/20	Tunelli CO_2 (e) 2020/21
Nwy Naturiol	15,995,395 KWh	14,268,689 KWh	13,944,695 KWh	12,733,527 kWh	2,946	2,623	2,564	2,332
Olew	19,653 litr	15,243 litr	16,524 litrau	9,470 litr	53	41	44	24
Trydan Adeiladau	14,180,837 KWh	13,225,204 KWh	12,855,529 KWh	9,147,200 kWh	4,985	3,380	2,997	1,942
Goleuadau Stryd Trydan	14,464,481 KWh	10,333,705 KWh	10,086,062 KWh	10,073,388 kWh	5,085	2,641	2,351	2,139
Cyfanswm					**13,069**	**8,685**	**7,956**	**6,437**

Ffigur 2 – Cymhariaeth flynyddol CO_2 e Adeiladau/Goleuadau Stryd

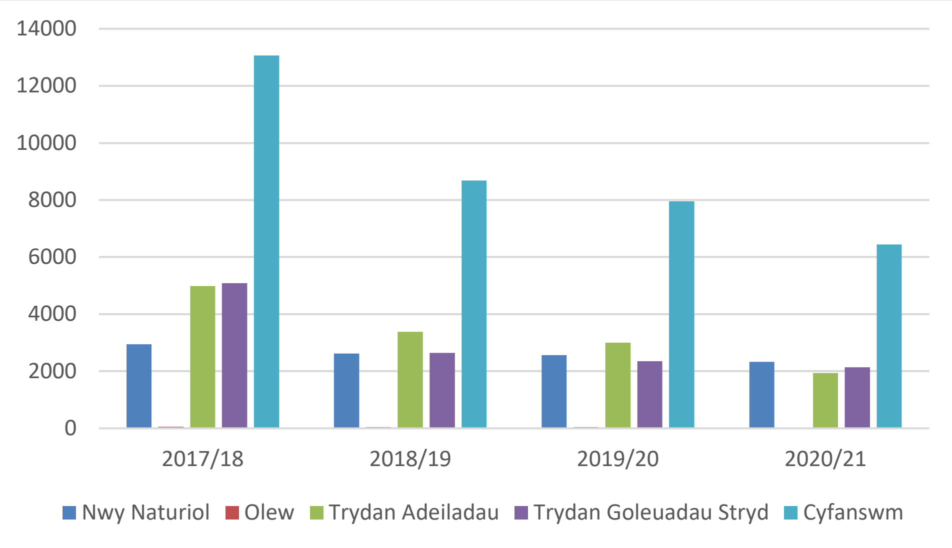

Ffigur 3 - CO_2 e Adeiladau/Goleuadau Stryd

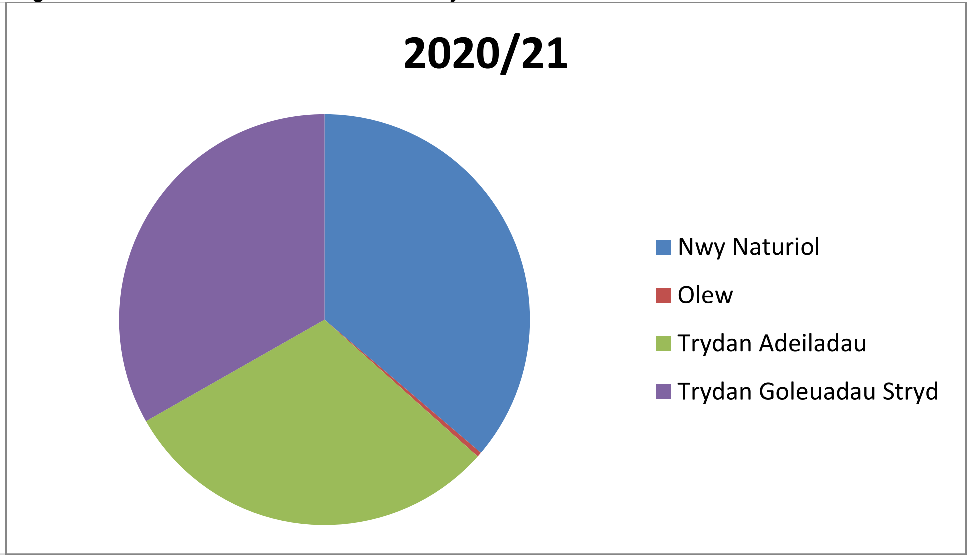

[1] Ffactorau trosi Ynni a Nwyon Tŷ Gwydr Newid yn yr Hinsawdd ar gyfer adroddiadau cwmni (2021). Cyfanswm y ffactorau trosi Nwyon Tŷ Gwydr uniongyrchol a ddefnyddir ar gyfer yr holl allyriadau sy'n seiliedig ar drafnidiaeth.

Bu gostyngiad cyson cyffredinol mewn allyriadau carbon o adeiladau ers 2013/14, a gostyngiad pellach yn y flwyddyn ddiwethaf o 19% . Mae hyn yn bennaf oherwydd y gostyngiad sylweddol yn y defnydd yn eiddo'r Cyngor ar ôl i bolisi gwaith cartref gael ei fabwysiadu'n gyflym o ganlyniad i bandemig COVID 19. Wrth symud ymlaen, mae'r Amgylchedd Adeiledig yn un o ffrydiau gwaith allweddol Strategaeth Caerdydd Un Blaned y Cyngor, a bydd angen cynyddu mesurau lleihau carbon a gwrthbwyso yn sylweddol.

Mae'r trydan ar gyfer goleuadau stryd wedi gweld gostyngiad parhaus oherwydd bod goleuadau LED yn parhau i gael eu cyflwyno ledled y ddinas a threfn gostwng lefel goleuadau ddiwygiedig.

4.3 Trafnidiaeth

	Y maint a ddefnyddiwyd yn 2017/18	Y maint a ddefnyddiwyd yn 2018/19	Y maint a ddefnyddiwyd yn 2019/20	Y maint a ddefnyddiwyd yn 2020/21	Tunelli CO_2 (e) 2017/18	Tunelli CO_2 (e) 2018/19[1]	Tunelli CO_2 (e) 2019/20	Tunelli CO_2 (e) 2020/21
Fflyd - Disel	1,635,515 Litr	1,651,456 Litr	1,713,222 Litr	1,535,589 Litr	4,370	4,090	4,121	3,858
Fflyd - Di-blwm	29,533 Litr	26,739 Litr	28,760 Litr	27,874 Litr	68	64	66	61
Fflyd Olew Nwy	55,925 Litr	47,087 Litr	47,826 Litr	55,830 Litr	165	130	123	154
Defnyddiwr car hanfodol ac achlysurol * *	1,945,122 milltir	1,948,460 milltir	1,934,776 milltir	789,343 milltir	571	566	534	213
Cyfanswm					**5,174**	**4,850**	**4,844**	**4,286**

**Mae'r amcangyfrif yn seiliedig ar gyfartaledd pob math o gar a thanwydd anhysbys

Mae 2020/21 wedi bod yn llwyddiant o ran gostyngiadau CO_2 (e), gyda gostyngiad o 11.5% o'i gymharu â chanlyniadau 2019/20.

Mae effaith pandemig COVID-19 wedi bod yn ffactor ar y ffigurau hyn, ac er bod defnydd cerbydau unigol wedi gostwng, mae nifer y cerbydau wedi cynyddu. Mae hyn yn effaith uniongyrchol o orfod cadw at fesurau ymbellhau cymdeithasol. Unwaith y bydd y ddau ffactor hyn wedi'u hystyried, mae'r Cyngor wedi cofnodi gostyngiad o 11.5% o hyd. Mae'r pandemig COVID 19 yn annhebygol o gael yr un effaith yn 2021/22, fodd bynnag, mae camau'n cael eu cymryd i liniaru unrhyw gynnydd sy'n codi fel rhan o adferiad COVID-19.

Bydd rheoli gwastraff yn cyflwyno CCG Trydan (E-Gasglu) newydd sbon, ac yn dilyn profion, mae archeb ar gyfer 5 cerbyd trydan ychwanegol wedi'i osod. Yn ogystal, mae Seilwaith Gwefru Cerbydau Trydan y Cyngor bellach wedi cymryd camau tuag at weithredu, gan ganiatáu i'r rhaglen amnewid cerbydau trydan godi eto a ddylai fod o gymorth pellach yn rhagolygon 2021/22.

Ffigur 4 – Cymhariaeth flynyddol trafnidiaeth CO_2 e

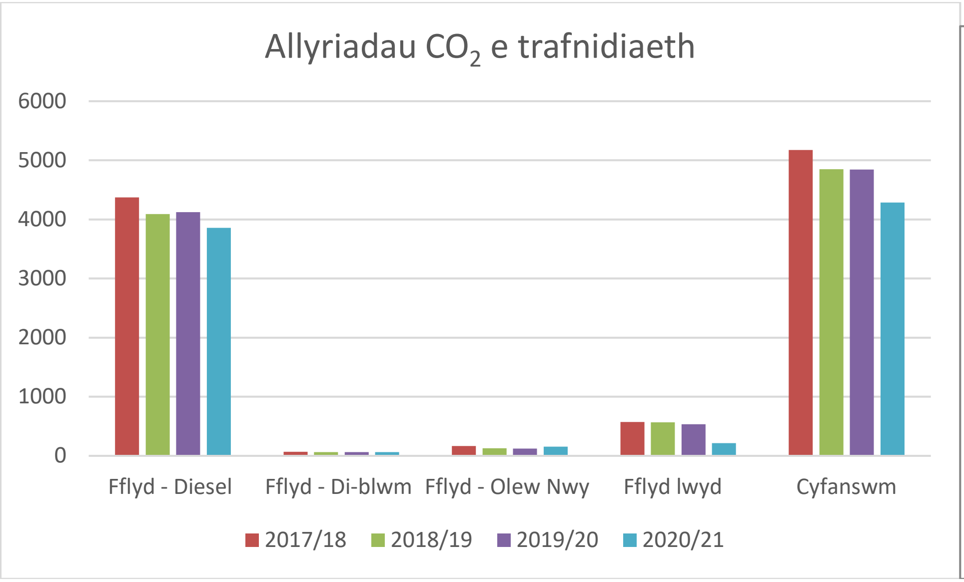

Ffigur 5 – Trafnidiaeth CO_2 e 2019/20

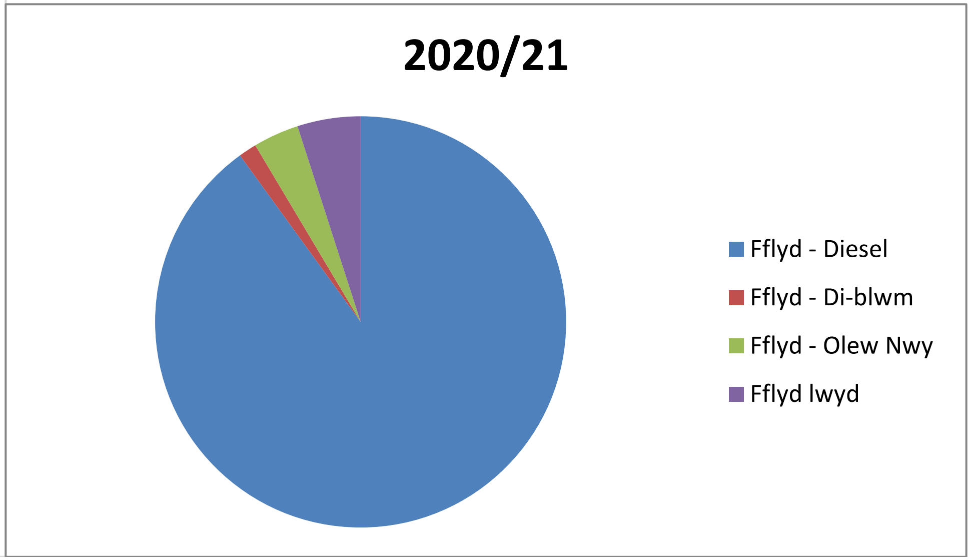

PAUL ORDERS, PRIF WEITHREDWR
CYNGOR CAERDYDD
HYDREF 2021